

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 45
van **TINE SOENS**
datum: 17 oktober 2016

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen - Beleidsdomeinen

Vorig jaar raakten de lidstaten van de Verenigde Naties het eens over de zogenaamde Sustainable Development Goals (SDG's). Deze duurzame ontwikkelingsdoelen zijn de opvolger van de Millenniumdoelstellingen die vorig jaar hun einde kenden. De SDG's omvatten 17 universele doelstellingen.

1. Welke initiatieven heeft de minister het voorbije jaar genomen binnen zijn of haar beleidsdomein in het kader van de universele uitvoering van de SDG's?
2. Werden hieraan specifieke budgetten gekoppeld?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Geert Bourgeois (45), Hilde Crevits (60), Bart Tommelein (31), Liesbeth Homans (70), Ben Weyts (157), Jo Vandeurzen (78), Philippe Muyters (70), Joke Schauvliege (57), Sven Gatz (40)

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 45 van 17 oktober 2016

van **TINE SOENS**

De implementatie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's: sustainable development goals) in Vlaanderen is toegelicht in de Mededeling aan de Vlaamse Regering die op de agenda stond van de Vlaamse ministerraad van 28 oktober II. Deze tekst is beschikbaar voor het Vlaams Parlement (referentie: VR 2016 2810 MED.0419/1).

Daarin heb ik de internationale context geschetst, de afstemming op nationaal niveau binnen de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) en de vooropgestelde aanpak in de Vlaamse overheid. Er is aandacht voor samenwerking met de Vlaamse steden en gemeenten en voor partnerschap met andere maatschappelijke actoren.

Ik ben daarin tevens ingegaan op de relatie met andere langetermijnplannen van de Vlaamse overheid, in het bijzonder de Visie 2050.

Ten slotte geef ik in dat document aan hoe binnen de Vlaamse overheid op het niveau van de administratie zal samengewerkt worden (werkgroep Duurzame Ontwikkeling – WGDO) en zijn een aantal concrete acties opgesomd voor het najaar 2016 en het voorjaar 2017.

Ieder beleidsdomein van de Vlaamse overheid en iedere Vlaamse minister is betrokken bij de implementatie van de SDG's in Vlaanderen. Dat wordt hierna per bevoegde minister, en telkens voor haar of zijn respectieve bevoegdheden, verduidelijkt.

Omdat daarin telkens naar bepaalde SDG's wordt verwezen, breng ik ze vooraf alle 17 in herinnering:

- **SDG 1 : Geen armoede**
Beëindig armoede overal en in al haar vormen.
- **SDG 2 : Geen honger**
Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw.
- **SDG 3 : Goede gezondheid en welzijn**
Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden.
- **SDG 4 : Kwaliteitsonderwijs**
Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen.
- **SDG 5 : Gendergelijkheid**
Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes.
- **SDG 6 : Schoon water en sanitair**
Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.
- **SDG 7 : Betaalbare en duurzame energie**
Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.

- **SDG 8 : Waardig werk en economische groei**
Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.
- **SDG 9 : Industrie, innovatie en infrastructuur**
Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie.
- **SDG 10 : Ongelijkheid verminderen**
Dring ongelijkheid in en tussen landen terug.
- **SDG 11 : Duurzame steden en gemeenschappen**
Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam.
- **SDG 12 : Verantwoorde consumptie en productie**
Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen.
- **SDG 13 : Klimaatactie**
Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden.
- **SDG 14 : Leven in het water**
Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en de maritieme hulpbronnen.
- **SDG 15 : Leven op het land**
Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.
- **SDG 16 : Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten**
Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen.
- **SDG 17 : Partnerschap om doelstellingen te bereiken**
Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling.

Geert Bourgeois (algemeen regeringsbeleid – duurzame ontwikkeling)

1. Het transversaal beleid inzake duurzame ontwikkeling draagt in hoofdzaak bij tot de SDG's 12, 16 en 17.
2. Samen met minister Homans ben ik verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Slim wonen en leven*.
Deze transitieprioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van SDG 11. Daartoe zullen we de focus leggen op de toegang tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting, duurzame buurtontwikkeling en duurzame en veerkrachtige gebouwen. Dat zal dan weer zorgen voor het terugdringen van armoede, het bevorderen van het welzijn, enz.
3. Het voorbije jaar zijn de volgende specifieke acties ondernomen met de SDG's als uitgangspunt.
 - Organisatie van een SDG-startdag '*Wij-de wereld*': *partners voor de SDG's* op 8 juni 2016, met als doel zoveel mogelijk organisaties, bedrijven, koepels en overheden

te inspireren om aan de slag te gaan met de SDG's, hefboomen hiertoe aan te reiken, een zicht hebben op wat er nog nodig is of zelfs voorlopers te worden, en te leren van elkaars aanpak.

Kennisdeling is mogelijk op sociale media (facebook en twitter) en er is daartoe ook een website gecreëerd: <http://do.vlaanderen.be/sdgs>.

- Organisatie van basisvormingsworkshops m.b.t. de SDG's voor het Vlaams overheidspersoneel (9 mei 2016 en 10 oktober 2016) en een gevorderde vormingsworkshop m.b.t. de SDG's voor het Vlaams overheidspersoneel op 8 november 2016.
Daarvoor is samengewerkt met CIFAL Flanders (het VN opleidings- en onderzoeksinstituut in Vlaanderen) en met Sustenuto, strategische partner in duurzaamheid. Het departement KB heeft daarmee een raamcontract gesloten, waar alle Vlaamse overheidsentiteiten gebruik kunnen van maken om zich te laten begeleiden in hun groei naar duurzaamheid.
- Op 29 januari 2016 keurde de Vlaamse Regering op mijn voorstel het Vlaams plan overheidsopdrachten goed voor de periode 2016-2020.
Het doel is een strategisch en gecoördineerd beleid voor overheidsopdrachten tot stand te brengen bij de Vlaamse overheid en bij uitbreiding voor Vlaanderen. Een van de strategische doelstellingen is: 'Inzetten op duurzaam en innovatief inkopen'. De Vlaamse overheid zal haar overheidsopdrachten inzetten om beleidsdoelstellingen te realiseren zoals de transitie op vlak van energie en de transitie naar een circulaire economie, het terugdringen van schendingen van de mensenrechten in de productieketen, een betere toegang van kmo's tot overheidsopdrachten, en het stimuleren van innovatie.

Aan deze acties waren de volgende budgetten gekoppeld:

- dienstverlening van CIFAL Flanders voor meerdere events m.b.t. SDG's: 10.285 euro
- sprekers voor de SDG-startdag van 8 juni: 4.888,75 euro
- verduurzaming werking Vlaamse overheid door Sustenuto: 1.089 euro
- interactieve SDG-vormingsworkshops bij Kind en Gezin: 1.663,50 euro
- digitale informatiedeling Vlaamse overheid rond de SDG's op de website <http://do.vlaanderen.be/sdgs>: 1.500 euro.

Geert Bourgeois (buitenlands beleid)

1. Het buitenlands beleid, en bij uitstek het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking, dat gevoerd wordt door de Vlaamse Regering wordt momenteel volledig in lijn gebracht met de doelstellingen en de principes van de 2030 duurzame ontwikkelingsagenda.
Ik verwijs naar mijn beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2016-2017, en meer bepaald naar het hoofdstuk 4.2.1 *Onze inspanningen in lijn brengen met de mondiale post-2015 agenda* (zie <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/q509-1.pdf>).
2. Ook dit jaar hebben mijn diensten de Vlaamse input bij de uitvoering van de SDG's binnen de verschillende betrokken multilaterale fora¹ gecoördineerd en in de relevante intrafederale overlegfora verdedigd.

¹ waaronder het "Forum op hoog Politiek Niveau voor Duurzame Ontwikkeling" (HLPF, New York, 11-20/07/2016) en diensten van de EU (met o.m. de herziening van de "Europese Consensus over Ontwikkelingssamenwerking")

Wat de aan ontwikkelingssamenwerking gerelateerde realisatie van de SDG's betreft, kan ik melden dat het volledige, door mijn vakdepartement hiervoor in 2016 beheerde budget, namelijk 24.877.000 euro, relevant is.

Naast de begrotingskredieten voor ontwikkelingssamenwerking, maak ik ook melding van het additionele vastleggingskrediet van 5 miljoen euro, dat vanuit het Vlaams klimaatfonds ter beschikking wordt gesteld aan het Departement internationaal Vlaanderen voor het uitvoeren van een deel van het Vlaams engagement in kader van internationale klimaatfinanciering. Dit draagt bij tot SDG 13.

Daarnaast heb ik vanuit mijn bevoegdheid voor buitenlands beleid samen met mijn diensten een reeks projecten opgestart die bijdragen tot SDG 16:

- het onderwijsproject Human Rights Education in Schools in Iraaks Koerdistan (eveneens link met SDG 4)
- de Vlaamse bijdrage voor het Nationaal Actieplan Business & Human Rights. Dit dossier loopt al een aantal jaren (eveneens link met SDG's 8 en 17)
- de versterking van het medialandschap in Syrië via het Global Forum for Media Development (GFMD)
- De versterking van de democratische instellingen in Oekraïne via het Estonian Center of Eastern Partnership (ECEAP)
- de bevordering van de integratie van Roma en Sinti in Hongarije via de Autonomía Foundation.

Nog voor het beleidsdomein internationaal Vlaanderen, verwijs ik naar de acties van Flanders Investment & Trade op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord internationaal Ondernemen. Hierbij ligt de focus op de concrete vertaling naar praktisch toepasbare richtlijnen voor de Vlaamse internationale ondernemers en het uitwerken van voorstellen tot verankering in de internationale bedrijfsstrategieën van de Vlaamse bedrijven. Dit draagt bij tot SDG 8.

Geert Bourgeois (onroerend erfgoed)

1. Het onroerenderfgoedbeleid heeft specifieke doelstellingen voor energieuinigheid en hergebruik en herbestemming van onroerend erfgoed. Daarbij draagt het in hoofdzaak bij tot de SDG's 7, 11 en 12.
2. Samen met minister Homans ben ik verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Slim wonen en leven*. Deze transitieprioriteit zal in het kader van het onroerend erfgoed versneld bijdragen tot de realisatie van SDG 11 door zich o.a. te focussen op een diepgaande transformatie van het bestaande patrimonium en hergebruik van bestaand patrimonium, bijvoorbeeld kerken.
3. De volgende acties zijn hiertoe lopend of gerealiseerd:
 - uitvoering van de conceptnota "Energiezuinigheid en onroerend erfgoed", met o.a. de opmaak van afwegingskaders energiebesparende maatregelen
 - samen met het WTCB ontwikkelen van een opleiding voor energieconsulenten onroerend erfgoed
 - externe studie "Energiezuinigheid in gebouwen met erfgoedwaarde"
 - mede-organisator van de Europese conferentie over Energy Efficiency and Comfort in Historic Buildings
 - opmaak van een raamwerk voor gebruik, hergebruik en herbestemming van beschermde kerken
 - projectbureau Herbestemming parochiekerken
 - in samenwerking met de Vlaamse Bouwmeester, organiseren van de meesterproef "Herbestemming beschermd erfgoed".

De volgende acties zullen het komende jaar uitgevoerd worden:

- verder inzetten op de opmaak van afwegingskaders voor energiebesparende maatregelen
- onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden om energie-audits en energieadvies voor woningen met erfgoedwaarde te stimuleren
- samen met partners Gorduna vzw, WTCB en VCB, organiseren van een studiedag over "Onroerend erfgoed en energiebesparende maatregelen".

Hilde Crevits (onderwijs en vorming)

1. Als minister van onderwijs draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid m.b.t. het realiseren van kwaliteitsvol onderwijs in hoofdzaak bij tot SDG 4. Maar onderwijs en educatie is ook een conditio sine qua non voor het bereiken van heel wat andere SDG's, zoals klimaatverandering en armoedebestrijding.

Voor het beleidsdomein onderwijs fungeert het actiekader van het UNESCO vlaggenschipprogramma 'Education 2030' zoals aangenomen door de Onderwijsministers in Incheon (Korea) in mei 2015 als richtinggevend voor Vlaanderen en de wereld voor de implementatie van de onderwijsgerelateerde SDG 4.

Als woordvoerder van België op de Algemene Vergadering van UNESCO heb ik mij volop ingeschreven in de SDG's en de specifieke bijdrage van onderwijs daaraan via Education 2030. Daarbij heb ik de universaliteit van de agenda benadrukt en bijzondere aandacht geschonken aan de voorbereiding van een globale conventie met als doelstellingen de erkenning van diploma's hoger onderwijs, de strijd tegen gewelddadig extremisme via onderwijs, het terugdringen van alle vormen van discriminatie, de integratie van vluchtelingen in het onderwijs en de initiatieven rond mensenrechten en democratisch burgerschap.

Duurzame ontwikkeling blijft echter bij holle frasen indien dat niet onmiddellijk gekoppeld wordt aan respect voor mensenrechten, democratie en rechtsorde.

Daarom heb ik in nauwe samenwerking met de Europese Commissie, het Nederlandse EU-raadsvoorzitterschap en UNESCO, via de vaste conferentie van de onderwijsministers van de Raad van Europa in Brussel in april 2016 mee het voortouw genomen in de strijd tegen radicalisering en gewelddadig extremisme door middel van onderwijs en vorming. Onder voorzitterschap van de Belgische ministers voor Onderwijs bereikten de 47 landen van de Raad van Europa tijdens de ministeriële conferentie rond het thema "Securing democracy through education" een akkoord over een nieuw Europees referentiekader voor competenties voor een democratische cultuur. De descriptoren voor dit referentiekader worden momenteel uitgetest door leerkrachten in 12 Europese landen. Vlaanderen neemt hier actief aan deel.

In samenwerking met andere landen en internationale organisaties werk ik mee acties uit voor het Education 2030 programma van UNESCO en neem daarbij het Europees referentiekader voor competenties voor een democratische cultuur mee als Europese bijdrage tot de VN-agenda voor duurzame ontwikkeling.

2. Als minister van Onderwijs ben ik samen met minister Muyters verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan*. Deze transitie-prioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van SDG 4.

De steunpunten van de beleidsdomeinen WSE (Werk en Sociale Economie) en OV (Onderwijs en Vorming) werd gevraagd een (gezamenlijk) rapport op te stellen tegen eind november 2016. Voor WSE is prof. Dr. Luc Sels hiervoor verantwoordelijk, voor OV is dat Prof. Dr. Ides Nicaise.

Het rapport bestaat uit drie luiken.

- Een eerste luik schetst de te verwachten evolutie op de arbeidsmarkt in de vorm van een aantal scenario's, waarbij vertrokken wordt van een trendanalyse van de voorbije 25 jaar.
- Een tweede, eerder beschouwend, luik probeert een antwoord te geven op de vraag hoe de tewerkstelling zal evolueren in termen van jobaanbod en vereiste kwalificaties, hoe de vorm van en diversiteit aan arbeidsrelaties zich verder zou kunnen ontwikkelen, en welke trends zich in de organisatie en inhoudelijke ontwikkeling van het initieel onderwijs zouden kunnen ontwikkelen. Daarbij is het niet de bedoeling om projecties uit te werken, laat staan voorspellingen te ontwikkelen, maar eerder om op basis van enkele mogelijke scenario's een indicatie te geven van de uitdagingen waarmee rekening moet gehouden worden bij de toekomstige organisatie van voortgezette opleiding.
- In een derde luik volgt een globale reflectie over de mogelijke gevolgen voor arbeidsmarkt-instituten en voor de meest aangewezen vorm van institutionele ondersteuning van levenslang leren en voortgezette opleiding.

Aan de steunpunten is ook gevraagd om na te denken over mogelijke deelnemers aan het transitieforum. Traditioneel zijn dit stakeholders maar ook systeemvernieuwers.

3. In Vlaanderen mogen momenteel 12 scholen zich 'unescoschool' noemen. Zij maken deel uit van het Associated Schools Project Network, één van de grootste internationale schoolnetwerken. Met meer dan 8.500 onderwijsinstellingen (basis-, secundair en hoger onderwijs) uit 179 landen en uit alle continenten is het uitgegroeid tot een krachtig instrument om UNESCO- en VN-waarden uit te dragen over de hele wereld. Een coördinatiegroep in de schoot van de Vlaamse UNESCO Commissie (VUC) gaat de SDG's in 2016-2017 introduceren in deze Vlaamse scholen. Samen met de scholen wordt gezocht naar manieren om de SDG's te laten leven op schoolniveau en de doelstellingen effectief in de praktijk te brengen.

Aan de realisatie van kwaliteitsvol onderwijs wordt vanzelfsprekend heel wat budget besteed. Heel concreet in het kader van de SDG's kan gesteld worden dat de 'Vaste Conferentie van Onderwijsministers van de Raad van Europa' in Brussel in april 2016, 28.113,96 euro gekost heeft.

Bart Tommelein (financiën en begroting)

1. Als minister voor begroting en financiën draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid tot de SDG's 8, 9, 10 en 16.
2. Daarnaast heb ik, samen met mijn administratie, de volgende acties gerealiseerd.
 - In het kader van het creëren van doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen zijn de werkzaamheden die in het werkjaar 2014-2015 werden aangevat rond het in kaart brengen van de verbeterpunten inzake transparantie van de begrotingsinformatie in het werkjaar 2015-2016 verdergezet. Wat als een eigen onderzoek binnen mijn administratie was gestart, is geëvolueerd naar een efficiënte samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden wat betreft transparantie in de begrotingsinformatie. Ik verwijs naar de werkgroep 'leesbaarheid van de begroting' van het Vlaams Parlement waarin, naast mijn kabinet en administratie, ook de kabinetten van de minister-president en van de viceministers-president vertegenwoordigd zijn, alsook de SERV en het Rekenhof. Deze werkgroep heeft de behoeften opgesteld en geanalyseerd en voorstellen van aanpak geformuleerd. Dit resulteerde in de identificatie van een aantal werven waarin ik de rest van de legislatuur zal investeren, om zo tot een transparantere en meer leesbare begroting te komen.

Het betreft hier o.a. de begrotings- en beleidskalender en de rapporteringsmomenten, de begrotingsdecreten en toelichtingen en de digitalisering van begrotingsinformatie.

- Naar aanleiding van de opmerking van het Rekenhof bij de initiële begroting 2014 werd een werkgroep prestatiebegroting opgericht. Die werkgroep bestaat uit begrotings- en beleidsexperten van zowel horizontale als verticale beleidsdomeinen. Het eerste resultaat van deze werkgroep is een visienota over prestatiebegroting, die op 17 maart 2016 werd goedgekeurd door het Voorzitterscollege en nadien ook op politiek niveau werd onderschreven, via een brief van minister-president Bourgeois en mezelf aan het Voorzitterscollege. Het is de expliciete bedoeling om op die manier de inhoudelijke beleids- en beheersinformatie uit de beleidsnota's, beleidsbrieven en ondernemingsplannen te koppelen aan de begroting van de Vlaamse overheid.

Om de beleidsdomeinen te ondersteunen bij hun oefening om, op basis van de principes die zijn uitgeschreven in de nota prestatiebegroting, beleid en begroting beter op elkaar afstemmen, werd een ondersteuningsaanbod uitgewerkt en werd een projectmedewerker prestatiebegroting aangeworven binnen het departement Financiën en Begroting.

Voor deze initiatieven wordt binnen de administratie wel de nodige tijd vrijgemaakt, maar zijn er geen specifieke budgetten voorzien.

Bart Tommelein (energie)

1. Als minister bevoegd voor energie draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid in hoofdzaak bij tot de SDG's 7, 8, 9, 11, 12, 13 en 17.
2. Tevens ben ik verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Zorgen voor een Energietransitie*. Deze transitieprioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van de SDG's 7, 8, 9, 11, 12 en 17.
3. Daarnaast heb ik, samen met mijn administratie, de volgende specifieke acties gerealiseerd.
 - **Burgemeestersconvenant**
Ondersteuning van lokale overheden via het Burgemeestersconvenant in energie-efficiëntie, investeringen in hernieuwbare energie en de concrete implementatie van hun energietransitie. Dit sluit aan bij SDG 7 en SDG 11.
 - **Energiearmoedeplan**
Doel van het energiearmoedeprogramma is om energiearmoede aan de bron aan te pakken door prioritair in te zetten op energiebesparende maatregelen. Dit sluit aan bij SDG 7 en SDG 1.
 - **Energieplan 2020**
Energieplan 2020 werd uitgewerkt om de doelstellingen inzake hernieuwbare energie te halen. Hiermee wordt bijgedragen aan de realisatie van SDG 7.
 - **Zonneplan**
Het Zonneplan wil het aandeel zon in de totale energiebevoorrading vergroten. Hiermee wordt bijgedragen aan de realisatie van SDG 7.
 - **Windplan**
Het windplan, dat eind dit jaar voorgesteld zal worden, wil drempels wegnemen om het aandeel wind in de totale energiebevoorrading te vergroten. Hiermee zal bijgedragen worden aan de realisatie van SDG 7.
 - **Warmteplan**
Het warmteplan, dat begin volgend jaar voorgesteld zal worden, wil drempels wegnemen om het aandeel warmte in de totale energiebevoorrading te vergroten. Hiermee zal bijgedragen worden aan de realisatie van SDG 7.

- **Stroomversnelling**

Werken aan energietransitie om de Vlaamse klimaat- en energiedoelstellingen te realiseren. Dit sluit aan bij SDG 7 en SDG 13.

- **IRENA**

De Vlaamse financiële bijdrage aan IRENA (the International Renewable Energy Agency) sluit aan bij SDG 7.

Liesbeth Homans (bestuurszaken)

1. Als minister bevoegd voor bestuurszaken draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid m.b.t. interne facilitaire dienstverlening in hoofdzaak bij tot de SDG's 9, 12, 13 en 17.
2. Daarnaast heb ik, samen met mijn administratie, de volgende acties gerealiseerd:
 - duurzame renovatie en nieuwbouw van Vlaamse overheidsgebouwen (SDG 9)
 - beperken van de voedselverliezen in de restaurants van de Vlaams Overheid (SDG 12)
 - duurzame overheidsopdrachten (SDG 12)
 - actieplan gebouwenportfolio van Het Facilitair Bedrijf (SDG 13)
 - actieplan milieuvriendelijk voertuigenpark (SDG 13)
 - deelname aan multi-stakeholder overlegmomenten (The Shift, lerende netwerken) (SDG 17)
 - ontwikkeling van een duurzaamheidsstrategie voor Het Facilitair Bedrijf (SDG 17)
 - organisatie van een SDG-workshop intern voor Het Facilitair Bedrijf (januari 2017) (SDG 17)

Liesbeth Homans (binnenlands bestuur)

Vanuit mijn bevoegdheden voor stedenbeleid en voor wonen geef ik samen met de minister-president vorm aan de transitieprioriteit *Slim wonen en leven*. Hierbij worden onder andere de SDG's als leidraad gebruikt (zie het onderdeel m.b.t. Wonen).

Liesbeth Homans (inburgering)

Als minister bevoegd voor inburgering draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid m.b.t. inburgering en integratie in hoofdzaak bij tot de SDG 10.

Het Vlaamse beleid inzake integratie en inburgering is erop gericht een grotere solidariteit tot stand te brengen tussen iedereen die in de Vlaamse Gemeenschap een gedeelde toekomst heeft die gestoeld is op een gemeenschappelijk draagvlak van waarden, vrijheden en grondrechten. Werk maken van integratie en inburgering is een gedeelde verantwoordelijkheid, niet alleen voor elke burger afzonderlijk, maar ook voor de hele gemeenschap en de maatschappelijke structuren.

Liesbeth Homans (wonen)

Samen met de minister-president geef ik vorm aan de transitieprioriteit *Slim wonen en leven*. Hierbij worden onder andere de SDG's als leidraad gebruikt. Hoewel deze prioriteit nog samen met de middenveldorganisaties, kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven verder uitgewerkt wordt, zijn de krijtlijnen reeds duidelijk. *Slim wonen en leven* heeft de ambitie om de duurzaamheidsgraad van Vlaanderen op diverse vlakken te verhogen. Hiermee wordt vooral uitvoering gegeven aan SDG 11.

Zo zal er aandacht zijn voor de toegang tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting, voor duurzame buurtontwikkeling en duurzame en veerkrachtige gebouwen. Dat zal dan weer zorgen voor het terugdringen van armoede, het bevorderen van het welzijn, enz.

Liesbeth Homans (gelijke kansen)

1. Het Gelijkekansenbeleid wordt gevoerd vanuit drie strategische doelstellingen: een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan, volwaardige maatschappelijke participatie, en het bestrijden van discriminatie. De prioritaire focus ligt op vier gronden of achterstellingsrisico's: gender, seksuele identiteit, handicap en toegankelijkheid.

Het Vlaamse gelijkekansenbeleid draagt dus integraal bij tot de realisatie van de SDG's 5, 10 en 11.

Over de specifieke beleidsacties wordt gerapporteerd in de Beleidsbrief Gelijke Kansen 2016-2017 (functioneel beleid) en in het Vlaams Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan (VR 2016 1507 DOC.0889/2BIS en 3QUATER).

2. Vanuit deze bevoegdheid is er geen trekkersrol voor een van de transitieprioriteiten.
3. Er zijn het voorbije jaar geen specifieke acties ondernomen met de SDG's als uitgangspunt, en bijgevolg ook geen specifieke budgetten bepaald.

Liesbeth Homans (armoedebestrijding)

Vanuit mijn bevoegdheid voor armoedebestrijding draag ik via het lopend beleid m.b.t. de coördinatie van de armoedebestrijding, gespecificeerd in het Vlaams actieplan Armoedebestrijding, in hoofdzaak bij tot de SDG's 1 en 2.

Liesbeth Homans (sociale economie)

1. Als minister bevoegd voor sociale economie draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid bij tot de SDG 8.

Met het Pact 2020 heeft Vlaanderen de doelstellingen van de sociaaleconomische Europa 2020 strategie vertaald naar een eigen Vlaams doelstellingenkader. Zo wil Vlaanderen de algemene werkzaamheidsgraad verhogen tot 76% voor de 20- tot 64-jarigen tegen 2020. De arbeidsreserve voor het verhogen van de werkzaamheidsgraad zit in de eerste plaats bij de kansengroepen. Het is mijn ambitie om zoveel mogelijk mensen de kans te geven om de stap naar werk te zetten, om zo de sociale inclusie en participatie in de maatschappij te bevorderen.

Niet iedereen vindt even snel werk op de reguliere arbeidsmarkt. Verschillende factoren, zoals het hebben van een handicap of langdurig werkloos zijn, bemoeilijken nog te vaak een (her)intrede op de arbeidsmarkt. Het beleid in het kader van sociale economie is dan ook gebaseerd op een gedifferentieerde aanpak, waarbij de werkzoekenden, die kampen met zodanig complexe problematieken die tewerkstelling in het normaal economisch circuit sterk bemoeilijken, op maat ondersteund worden zodat ook zij ten volle kunnen participeren aan de samenleving.

2. Vooreerst nam ik in het afgelopen jaar de nodige acties om de tewerkstelling van doelgroepwerknemers in de beschutte en sociale werkplaatsen te verzekeren, ten gevolge van het schorsingsarrest van de maatwerkregelgeving door de Raad van

State. Enerzijds heb ik de nodige acties ondernomen met het oog op financiële continuïteit (bv. waarborgen van voorschotten) en anderzijds voor het behoud van tewerkstelling via de reparatiebesluiten beschutte en sociale werkplaatsen.

Het is mijn ambitie om tot een hernieuwde maatwerkregelgeving te komen. Ook hiertoe werden het afgelopen jaar stappen genomen, o.a. door een principeakkoord voor de overgang naar een maatwerkregelgeving in 2019. Alle partijen bevestigen expliciet om de stap naar een maatwerkregelgeving te zetten. Het akkoord zal verankerd worden in een hernieuwd besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het maatwerkdecreet. Dit proces werd reeds opgestart in november 2016, en zal ook in 2017 aandacht vergen.

Inzake de tewerkstelling van kansengroepen zet ik in op de verdere uitrol van de hernieuwde regelgeving lokale diensteneconomie.

Om iedereen zijn of haar potentieel maximaal te laten ontplooiën, blijf ik verder inzetten op doorstroom. Wie voldoende competenties verworven heeft binnen de sociale economie, krijgt de kans om in een reguliere job aan de slag te gaan. Zo kunnen we bovendien ook bijkomende startkansen geven aan mensen die niet zonder ondersteuning aan de slag kunnen gaan. Hiertoe werd in 2016, in samenwerking met het ESF-agentschap, een oproep 'doorstroom in de lokale diensteneconomie' opgestart. Ook werden de voorbereidingen getroffen tot een oproep 'doorstroom in de beschutte en sociale werkplaatsen' in 2017. Daarenboven werd een tender gelanceerd om de samenwerking tussen sociale economie ondernemingen en reguliere bedrijven te bevorderen, vanuit de ambitie om kansen op doorstroom en duurzame tewerkstelling van kansengroepen te versterken.

Daarnaast blijf ik ook inzetten op een versterking van de lokale regierol met betrekking tot sociale economie.

Ik blijf ook verder investeren in een duurzaam Vlaanderen door duurzaam ondernemerschap te ondersteunen en de principes van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen verder uit te dragen en in te bedden in de samenleving. Hiermee wordt bijgedragen aan SDG 12.

Hierin passen onder meer volgende acties.

- In 2015 vond het evenement 'Wij doen het zelf - Samen beter ondernemen' plaats met als centraal thema de bijdrage van werknemerscoöperaties aan een duurzame economie. Voortaan zal het beleid rond coöperatief ondernemerschap de focus leggen op informatieverstrekking, online en offline, op basis van een communicatieplan dat in 2015-2106 werd uitgewerkt. Verschillende initiatieven worden momenteel gepland om in de uitrol te voorzien.
- De herziening van de adviespremie om tegemoet te kunnen komen aan de ondersteuningsnood bij bedrijven uit de sociale economie. Ook vanuit het ondersteuningsorgaan voor de sociale economie is er een divers aanbod, zowel naar bestaande SE-bedrijven als naar starters, waarbij wordt ingezet op de versterking, de promotie, en informatieverstrekking rond ondernemerschap in en met de sociale economie. Verder worden er in 2016 projectmiddelen toegekend via een oproep rond innovatie voor bestaande SE-bedrijven, en een oproep naar startende sociale en coöperatieve ondernemers.
- het project rond duurzaamheidsverslaggeving binnen de Vlaamse overheid
- een vernieuwde website rond MVO
- overleg met bedrijvennetwerken en sectoren'
- project oproep MVO.

Tot slot zal ik de MVO-scan laten aanpassen zodat die ook voor overheden geschikt is. De scan zal gelinkt worden met de SDG's. Vanaf 2017 zal de aangepaste MVO scan kunnen worden toegepast.

Ben Weyts (mobiliteit en openbare werken)

1. Als minister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken draag ik via het lopend beleid in hoofdzaak bij tot de realisatie van de volgende SDG's :
 - SDG 3, met als subdoelstelling "Tegen 2020 het aantal doden en gewonden in het verkeer wereldwijd halveren"
 - SDG 11, met als subdoelstelling "Tegen 2030 toegang voorzien tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, waarbij de verkeersveiligheid verbeterd wordt, met name door het openbaar vervoer uit te breiden, met aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, personen met een handicap en ouderen"
 - SDG 9.
Via het mobiliteitsbeleid zet ik in op een vlotte bereikbaarheid van de school of werk, dankzij sterke en betrouwbare netwerken. Slimme, veilige netwerken moeten ervoor zorgen dat iedereen op een betrouwbare reistijd en een kwalitatieve en veilige verplaatsing kan rekenen.
Ik versterk de netwerken door slimme investeringen, waardoor ik ook een duw geef aan de innovatieve economie.
De infrastructuurnetwerken zijn een belangrijke basis voor economische ontwikkeling. Deze netwerken zorgen voor de ontsluiting van de zee- en luchthavens, maar ook een goede toegankelijkheid tot de belangrijke steden en tewerkstellingspolen in Vlaanderen.
2. Als minister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken ben ik tevens, samen met de minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem*.

Deze transitieprioriteit is erop gericht om technologische vernieuwing en business modellen binnen de mobiliteit en logistiek zo snel mogelijk doorgang te laten vinden om de bereikbaarheid binnen Vlaanderen te verhogen en de ecologische impact te doen dalen. Deze transitieprioriteit, die gericht is op het verbeteren van de bereikbaarheid en het verminderen van de ecologische impact van mobiliteit, hangt dan ook nauw samen met en draagt bij tot de realisatie van hoger genoemde SDG's. In het licht van deze transitieprioriteit kan ik tevens verwijzen naar het nieuwe Vlaams Verkeersveiligheidsplan, dat in juni 2016 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Wat de vermindering van de ecologische impact van de mobiliteit betreft, kan worden verwezen naar de Vlaamse overheidsrederij VLOOT van het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, die innovatieve, milieuvriendelijke vaartuigen bouwt in duurzame materialen met telkens een eco-programma. De rederij voert ook een groen aankoop- en stockbeheer m.b.t. deze vaartuigen. Deze aanpak zorgde voor een aanzienlijke vermindering van brandstofverbruik en van de SOx-uitstoot. Omwille van deze aanpak kreeg VLOOT, als eerste organisatie binnen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken, in 2015 de prijs voor de meest duurzame werkplek binnen de Vlaamse overheid. Via de externe dienstverlening straalt deze erkenning en verwezenlijking uit naar de scheepvaart en de havens die in regionaal, Europees en internationaal kader opereren.

3. Daarnaast heb ik, samen met mijn administratie, concreet de volgende acties gerealiseerd die bijdragen tot de realisatie van:
 - a) SDG 3 en 11
 - de oprichting van het Vlaams Huis voor de Verkeersveiligheid en de opmaak van een Vlaams Verkeersveiligheidsplan met bijhorend actieplan om tot een halvering van het aantal verkeersslachtoffers te komen (geen bijkomend budget nodig; ingegrepen in de normale werkings- en personeelskost)

- de opmaak van het fietsbeleidsplan met het engagement tot realisatie van bijkomende investeringen in fietsinfrastructuur
- de uitrol van het begrip basisbereikbaarheid om te komen tot een goede bereikbaarheid van basisfunctie

b) SDG 9

- investeren in volledige netwerken (wegen, spoor en openbaar vervoer)
- investeringen in fietsinfrastructuur
- investeringen in combi-parkings, onder andere enkele in het kader van het Master-plan Antwerpen 2020;
- investeringen in slimme netwerken via het ITS-actieplan, specifieke investeringen in vrachtwagenparkings, verkeersinfo op maat van de weggebruiker, DVM, slimme verkeerslichten, slim openbaar vervoer en open data
- aanpak mobiliteitsproblematiek rond Antwerpen en Brussel
- netwerken die ook toegankelijk zijn voor personen met beperkte mobiliteit.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van deze verschillende projecten verwijs ik naar mijn beleidsbrief.

Ben Weyts (toerisme)

Met de werking van het Steunpunt Vakantieparticipatie (640.000 euro in 2016) en het toeristisch beleid voor Toerisme voor Allen en inclusief toerisme (5,1 miljoen euro), draag ik via Toerisme Vlaanderen in hoofdzaak bij aan de verwezenlijking van SDG 3.

In samenwerking met het Agentschap Innoveren en Ondernemen en met het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie werkt Toerisme Vlaanderen mee aan het project KOALA. Via dit project voor klimaatzorg en -advies kunnen uitbaters van toeristisch logies en attracties gratis een begeleidingstraject volgen om de CO2-uitstoot van hun onderneming te verlagen. Zij krijgen een energiescan en implementatieadvies over de energiebesparende maatregelen. Het begeleidingstraject wordt gefinancierd door het Vlaams Klimaatfonds.

Jo Vandeurzen (welzijn, volksgezondheid en gezin)

1. Als minister bevoegd voor welzijn, volksgezondheid en gezin draag ik samen met mijn diensten via het recurrente beleid in hoofdzaak bij tot de SDG 3.
2. Tevens ben ik, samen met minister Gatz, verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Werk maken van zorg en welzijn 4.0*. Deze transitieprioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van SDG 3 en SDG 16, door zich o.a. te focussen op een nieuw zorgmodel waarbij de patiënt/cliënt centraal staat en het zorgaanbod op de behoeften in de samenleving is afgestemd. Bovendien kan het stimuleren van innovatie in alle zorgvormen een antwoord bieden op de veranderende behoeften van de groeiende groep ouderen.
Daarnaast wenst Vlaanderen met deze transitie aan jongeren de best mogelijke start en ondersteuning te bieden, zodat zij alle aanwezige kansen kunnen benutten.
3. Daarnaast heb ik in 2016, samen met het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG), specifiek ingezet op de beleidsparticipatie van mensen in armoede, wat moet bijdragen tot het toegankelijker maken van de dienstverlening.

De volgende acties werden hiervoor uitgevoerd:

- organisatie van het verticaal permanent armoedeoverleg en deelname aan het horizontaal permanent armoedeoverleg (zonder bijkomend budget)
- uitvoeren of opstarten van een armoedetoets inzake de volgende dossiers (zonder bijkomend budget):
 - Vlaamse Sociale Bescherming
 - kinderbijslag
 - lokaal sociaal beleid / breed onthaal
 - projecten integrale gezinsondersteuning
 - infrastructuurforfait voor de woonzorgcentra
 - justitiehuisen
- ondersteuning van verenigingen waar armen het woord nemen:
 - subsidie aan de verenigingen: 2.562.793,72 euro
 - subsidie aan het Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen: 641.917,14 euro
- ondersteuning van de coördinatie van de opleiding en tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting via een subsidie aan De Link: 369.052,29 euro
- ondersteuning van organisaties die vorming, consultancy, coaching of advies inzake armoedebestrijding aanbieden:
 - TAO/De Link: 59.186,52 euro
 - Armoede In-zicht: 25.662,00 euro
 - Bind-Kracht: 65.000 euro
 - Cedes: 47.500,00 euro.

Tot slot werd, met het oog op het toegankelijker maken van de eerstelijnsdienstverlening binnen WVG, een traject 'breed onthaal' opgestart. Deze vorm van laagdrempelige eerstelijns hulp moet toelaten om mensen met vragen en problemen snel voort te helpen. Om dit te realiseren wordt een intersectoraal onthaal binnen het welzijnswerk uitgewerkt. Breed (voor elke burger), integraal (voor om het even welke vraag) en laagdrempelig (zonder financiële, administratieve, ruimtelijke, psychologische, ... drempels) zijn drie kernbegrippen waaraan dit onthaal zich moet spiegelen. Doelstelling is dat elke burger met om het even welke vraag op een aanvaardbare afstand ergens terecht kan en voortgeholpen wordt.

Het volgende budget werd daarvoor voorzien:

- voor procesbegeleiding bij de pilootprojecten: 128.000 euro (2016-2018)
- voor wetenschappelijk onderzoek: 98.000 euro (2017-2018).

Philippe Muyters (werk)

1. Als minister bevoegd voor werk draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid inzake werkgelegenheid bij tot de SDG's 4 en 8.

Met het Pact 2020 heeft Vlaanderen de doelstellingen van de sociaaleconomische Europa 2020 strategie vertaald naar een eigen Vlaams doelstellingenkader. Zo wil Vlaanderen de algemene werkzaamheidsgraad verhogen tot 76 % voor de 20- tot 64-jarigen tegen 2020. Verscheidene subdoelstellingen die hieraan gekoppeld zijn, werden eveneens vooropgesteld. Het reguliere (en ook geplande) beleid draagt in grote mate bij tot deze doelstellingen. Een van de initiatieven die het afgelopen jaar gerealiseerd werd en bijdraagt tot de SDG's, is de start van het vereenvoudigde Vlaams doelgroepenbeleid op 1 juli 2016. Het kluwen van 36 doelgroepmaatregelen werd ontward en herleid tot drie duidelijke doelgroepen: jongeren, 55-plussers en personen met een arbeidshandicap. Met het oog op het verhogen van de kansen op tewerkstelling van deze drie doelgroepen, worden tijdelijke kortingen op de RSZ-bijdragen gegeven aan werkgevers. Een ander voorbeeld is het vernieuwde beleid 'focus op talent' dat concreet werd uitgewerkt en ingevuld aan de hand van 3 sporen:

(1) het activeren van alle talenten, (2) het investeren in talenten in ondernemingen en organisaties, en (3) het doorbreken van vooroordelen en het richten van de blikken op de aanwezige talenten en competenties. Met het oog op het verhogen van de werkzaamheidsgraad is het van belang om elk talent in Vlaanderen te benutten in combinatie met werkbare loopbanen. Met dit vernieuwde beleid wil ik dan ook de mindswitch maken naar een talent- en competentiebenadering.

De voortgang van de doelstellingen wordt via het Vlaams Hervormingsprogramma opgevolgd en er wordt jaarlijks over gerapporteerd aan de Europese Commissie. Meer informatie is beschikbaar in het Vlaams Hervormingsprogramma 2016 (zie <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/vlaams-hervormingsprogramma-2016>).

2. Samen met minister Crevits ben ik verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan*. Deze transitieprioriteit zal ook versneld bijdragen tot de realisatie van de reeds genoemde SDG's (SDG 4 en SDG 8).

Het reguliere beleid draagt hier bovendien reeds toe bij. De belangrijke stappen die het afgelopen jaar werden gezet op weg naar een nieuw stelsel van duaal leren en werken zijn hiervan één voorbeeld. Meer informatie hierover is beschikbaar via de volgende website: <http://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/levenslang-leren-en-de-dynamische-levensloopbaan>.

Aanvullend verwijs ik ook graag naar mijn beleidsbrief Werk 2016 -2017.

3. Aangezien het reguliere beleid inspeelt op de SDG's, werd er aan deze SDG's geen specifiek budget gekoppeld.

Philippe Muyters (economie en innovatie)

1. Het reguliere beleid binnen het beleidsdomein economie, wetenschap en innovatie draagt op zichzelf reeds in grote mate bij aan verschillende SDG's. SDG 8 en SDG 9 zijn de meest direct gerelateerde doelen, maar ook voor het bereiken van de meeste andere doelen zijn onderzoek, innovatie en technologische ontwikkeling cruciaal. Heel wat van het regulier beleid zet dan ook in op maatschappelijke uitdagingen die aan de SDG's gerelateerd zijn. Slechts één voorbeeld vormt de financiering van het strategisch onderzoekscentrum VITO dat zich richt op thema's zoals energie (SDG 7), materialen (SDG 12), chemie (SDG's 12 en 13), gezondheid (SDG 3) en landgebruik (SDG 15).
2. Dit jaar werden twee bijkomende belangrijke initiatieven genomen.

Ten eerste was er de lancering van het clusterbeleid.

Het clusterbeleid bestaat uit twee sporen. Ten eerste zijn er de innovatieve bedrijfsnetwerken waarvoor dit jaar een eerste call werd gelanceerd waaruit 13 projecten werden gekozen om te ondersteunen. Verder komen er ook speerpuntclusters voor prioritaire domeinen (zoals die reeds werden goedgekeurd voor duurzame chemie en de logistiek) die nog sterker en langer ondersteund zullen worden.

Het clusterbeleid heeft tot specifiek doel om de algemene innovatiegerichtheid van onze industrie te versterken en zal zodoende bijdragen aan de SDG's 8 en 9. Daarenboven zullen zowel heel wat innovatieve bedrijfsnetwerken als speerpuntclusters zich ook thematisch focussen op maatschappelijke uitdagingen gerelateerd aan de andere SDG's.

Bij de 13 reeds goedgekeurde innovatieve bedrijfsnetwerken zijn er bijvoorbeeld verschillende die zich op energie (SDG 7) richten (met name 'Groen Licht Vlaanderen', 'Offshore Energie', 'Platform Power to Gas').

Ten tweede werden dit jaar ook de eerste stappen gezet ter implementatie van de transitietrajecten die werden bepaald door de transversale Visie 2050. De Visie 2050 geldt als duurzame ontwikkelingsstrategie van Vlaanderen en is expliciet gekoppeld aan de SDG's. Het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) is betrokken bij zowel de transitie Circulaire Economie als de transitie Industrie 4.0.

Door op de circulaire economie in te zetten wordt onder meer invulling gegeven aan de SDG's 12, 13 en 15. Industrie 4.0 focust zich specifiek op de digitalisering van de industrie. Dit is natuurlijk opnieuw vooral gerelateerd aan de 'economische' SDG's 8 en 9, maar biedt ook kansen naar bijvoorbeeld het beter monitoren van grondstoffen-gebruik (link met SDG 12) en energieverbruik (SDG 7).

Er werd geen specifiek budget gekoppeld aan de SDG's, maar een belangrijk deel van het regulier beleid speelt er zoals gezegd wel op in. Voor de innovatieve bedrijfsnetwerken werd 4.450.302 euro vrijgemaakt voor de komende drie jaar.

De transitietrajecten zijn nog volop bezig met het opmaken van een plan van aanpak. Daarna zal gekeken worden welke budgetten hier eventueel aan gekoppeld kunnen worden. Voor de transitie circulaire economie werd wel reeds 400.000 euro per jaar vrijgemaakt voor het steunpunt SUMMA, waarvan de helft wordt betaald vanuit het beleidsdomein EWI.

Philippe Muyters (sport)

1. Als minister bevoegd voor sport draag ik samen met Sport Vlaanderen via het lopend beleid m.b.t. de sportpromotie, -infrastructuur, -subsiëring en -kaderopleiding in hoofdzaak rechtstreeks of onrechtstreeks bij tot de SDG's 1, 3, 4, 5, 8, 9 en 13.

Sport bevordert de inclusie van kansengroepen in onze samenleving. Zo nemen zowel Sport Vlaanderen zelf, alsook de organisaties die via het Vlaamse sportbeleid gesubsidieerd worden, projectmatig of op decretale basis, drempelverlagende initiatieven om er voor te zorgen dat kansengroepen, waaronder mensen in armoede, de weg vinden naar, en kunnen deelnemen aan, sport (SDG 1).

Sport heeft een gezondheidsbevorderend effect, zowel op fysiek als mentaal vlak. Via een aantal acties zoals naschoolse sport, sport op het werk en het project 'Bewegen op Verwijzing', schenkt het Vlaamse sportbeleid hier specifiek aandacht aan. Ook in andere acties krijgt het gezondheidselement voldoende aandacht. Zo willen we via de Vlaamse sensibiliseringscampagne '#sportersbelevenmeer' ook de niet of minder actieve Vlaming aanzetten tot een meer actieve levensstijl (SDG 3).

Via een specifiek aanbod binnen de Vlaamse Trainersschool bevorderen we de kansen van kansengroepen om een trainersopleiding te volgen (o.a. via specifieke opleidingen voor laaggeschoolden en gedetineerden). Daarnaast kunnen trainers en begeleiders van een permanent bijscholingsaanbod genieten (SDG 4).

Sport Vlaanderen zal uitvoering geven aan het Globaal Sportinfrastructuurplan Vlaanderen, waarbij op structurele manier de bouw van bovenlokale sportinfrastructuur zal worden ondersteund. Verschillende aspecten zoals integrale toegankelijkheid, duurzaamheid en in het bijzonder ecologie komen hierin nadrukkelijk aan bod. Ook in de verdere uitbouw van de centra van Sport Vlaanderen zal duurzaamheid een belangrijk aandachtspunt zijn (SDG 9 en 13).

Bij de opmaak van bestekken voor de bouw van infrastructuur wordt het aspect duurzaamheid steeds, en waar mogelijk ook het aspect innovatie, meegenomen (SDG 13).

Joke Schauvliege (ruimtelijke ordening)

1. Als minister bevoegd voor ruimtelijke ordening draag ik samen met mijn diensten via het lopend beleid inzake de ruimtelijke ontwikkeling in hoofdzaak bij tot de SDG's 9 en 12.
2. Tevens ben ik mede verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem*. Deze transitieprioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van de SDG's 9, 11, 12 en 13, door zich te focussen op modal shift, multimodaal transport en een reductie van de transportvraag.

Daarnaast ben ik ook mede trekkend minister voor de transitieprioriteiten *De transitie naar de circulaire economie doorzetten*, in lijn met SDG 12, en *De sprong maken naar industrie 4.0*, in lijn met SDG 9.

Ik geef voor de beide transitieprioriteiten één voorbeeld.

Ter bevordering van de circulaire economie draagt het departement Ruimte Vlaanderen bij aan gebiedsgerichte ontwikkeling, waardoor industrie die restwarmte produceert bij voorkeur zo ingepland wordt dat deze reststromen via warmtenetten aangewend kunnen worden voor de verwarming van gebouwen

En aangaande de transitie naar industrie 4.0 wordt de regelgeving inzake ruimtelijke ordening doorgelicht met het oog op aanpassing aan een ruimtelijke inbedding die de functionele verweving van kennisindustrie en wonen bevordert en opdat achterhaalde zoneringscategorieën geschrapt kunnen worden.

Joke Schauvliege (leefmilieu en natuur)

1. Als minister bevoegd voor leefmilieu en natuur (met inbegrip van de natuurlijke rijkdommen en het plattelandsbeleid) draag ik samen met mijn diensten via het lopend themabeleid in hoofdzaak bij tot de SDG's 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 en 17.
2. Tevens ben ik, samen met collega-ministers, verantwoordelijk voor drie transitieprioriteiten: *De transitie naar de circulaire economie doorzetten* ; *De sprong maken naar industrie 4.0* en *Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem*. Deze transitieprioriteiten zullen versneld bijdragen tot de realisatie van de SDG's 7, 8, 9, 11, 12, en 17.
3. Daarnaast heb ik, samen met mijn administratie, de volgende specifieke acties gerealiseerd.
 - De **Vlaamse invulling van het Global Action Programme on Education for Sustainable Development** (2016) schrijft zich in in de Agenda 2030 en de SDG's. Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) wordt daarin naar voor geschoven als mogelijkheid om vanuit alle 17 de globale doelstellingen interessante educatieve initiatieven te ontplooien. In dit kader werd op 26 april 2016 een EDO-platform georganiseerd om alle relevante EDO-partners te stimuleren educatief aan de slag te gaan met de SDG's en daarover uit te wisselen. Op die manier kunnen verschillende partners hun inhoudelijke expertise inbrengen in educatieve initiatieven. Deze actie sluit aan bij verschillende van bovenstaande SDG's, maar specifiek ook SDG 4.
 - Het **Ecocampus-programma ter ondersteuning van duurzaam hoger onderwijs** en het **MOS-project (2013-2019) ter ondersteuning van duurzame basis- en secundaire scholen**
De werking van beide initiatieven richt zich op het in de praktijk brengen van EDO wat specifiek aansluit bij SDG 4. Daarbij ligt de focus op experimenten met duurzaamheidsvraagstukken die linken aan de 17 SDG's. Het Ecocampus-

programma heeft daarnaast ook een werking rond duurzaamheid in onderzoek en maatschappelijke dienstverlening die opnieuw te linken is aan de 17 SDG's.

- **De Ketenroadmap voedselverlies 2015-2020**

Dit is een actieplan om de voedselverliezen in Vlaanderen tegen 2020 met 15 procent te verminderen. Tussen 2015 en 2020 worden samen met partners binnen de voedselketen (Boerenbond, FEVIA Vlaanderen, Comeos Vlaanderen, Horeca Vlaanderen en een vertegenwoordiger van consumentenorganisaties) 9 actieprogramma's uitgevoerd met 57 acties om voedselverliezen in de hele keten terug te dringen. Met dit actieplan wordt specifiek ingezet op SDG 12 en SDG 17.

- **Verdieping van kennis over consumentengedrag**

Binnen het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) worden de mogelijkheden om hierop in te spelen onderzocht. Zo werd in samenwerking met de retail en bedrijven met bedrijfsrestaurants een project opgestart om het potentieel van gedragswetenschappen te onderzoeken. In het kader van deze projecten werd onderzocht hoe consumenten en werknemers naar een milieuverantwoorde keuze op vlak van voeding te sturen. Deze actie sluit aan bij SDG 12.

- **Water voor ontwikkeling**

De projectoproep in het kader van het Vlaams Partnerschap Water voor ontwikkeling werd aangepast aan de SDG's (SDG 6).

- **Wereldwaterdagevent**

Organisatie van het Wereldwaterdagevent van het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling rond de verschillende targets onder SDG 6 door het Departement LNE.

- **Klimaatfinanciering**

De Vlaamse bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering sluit aan bij SDG 13.

Joke Schauvliege (landbouw en visserij)

1. Als minister bevoegd voor landbouw en visserij draag ik samen met mijn diensten dragen via het lopend beleid m.b.t. een duurzame landbouw en visserij in hoofdzaak bij tot de SDG 2. Meer dan welke andere sector, vertegenwoordigt landbouw de "rode draad" die de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen samenhoudt. Als minister van Omgeving heb ik uiteraard een bijzondere interesse voor andere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, die ook relevant zijn voor de landbouw en de visserij: SDG 6, 7, 12, 13, 14 en 15.

In de beleidsnota Visie 2050 is één van de langetermijndoelstellingen voor Vlaanderen er naar te streven om in 2050 iedereen wereldwijd te laten beschikken over voldoende, veilige, evenwichtige, gezonde en betaalbare voeding via een duurzaam voedselsysteem. Dit vraagt samenwerking en inzet van de hele agrovoedingsketen, wat nieuwe opportuniteiten voor Vlaanderen kan aanbieden.

2. Tevens ben ik mede verantwoordelijk voor de transitieprioriteit *De transitie naar de circulaire economie doorzetten*. Deze transitieprioriteit zal versneld bijdragen tot de realisatie van de SDG's 6, 7, 12 en 13.

De circulaire economie brengt nieuwe innovatiekansen met zich mee, onder meer in het productontwerp, de maakindustrie, de dienstverlening en de businessmodellen, maar ook in de landbouw en voeding en de waterintensieve sectoren. Dit biedt veel kansen voor ondernemers door meer ketensamenwerking, minder grondstoffenverbruik en afval, toegang tot nieuwe grondstoffen uit afval, en het internationaal valoriseren van Vlaamse expertise.

3. Op 19 april 2016 vond de eerste Vlaamse klimaatop plaats. Met deze Vlaamse klimaatop, waarvan de 41e ronde in april plaatshad, wil de Vlaamse Regering een

antwoord bieden op het klimaatakkoord van Parijs via de voorbereiding van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 en de Klimaatvisie 2050.

Deze zullen de basis vormen voor een geïntegreerd Vlaams klimaatbeleid dat ons in staat stelt om de reductiedoelstellingen te halen en de transitie naar een koolstofarme economie te bewerkstelligen.

De Vlaamse Regering wil tot een breed gedragen Vlaams actieplan komen via rondetafels. Met de brede land- en tuinbouwsector en andere geïnteresseerde stakeholders heb ik twee rondetafels georganiseerd. In overleg met de sector en de wetenschappelijke experts zoek ik naar haalbare en werkbare acties, zowel op korte, middellange als lange termijn. Hierbij gaan we ook met de betrokken sectoren engagementen aan om deze in de praktijk om te zetten. Om het potentieel van de acties wetenschappelijk te onderbouwen werden ook twee studies uitgevoerd.

Daarnaast heb ik de volgende acties gerealiseerd:

- 'Voeding om over na te denken', het tweejaarlijkse LARA/VIRA dat eind 2016 zal worden voorgesteld. Flanders Agrofood Valley vormt een cluster met als hoekstenen duurzame ontwikkeling, innovatie en multifunctionele bedrijfsvoering.
- Het Convenant "Visserij verduurzaamt" in uitvoering van Vistraject heeft een nieuwe wending gebracht in de beleidsvoorbereiding met betrekking tot de verduurzaming van de Vlaamse visserij door een unieke vorm van co-creatie sector-overheid met participatie van de partners van het Convenant.
- Met het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) beschikken we over een slagkrachtig instrument om proactief op maatschappelijk relevante, plattelandsgerelateerde vraagstukken beleidsmatig in te spelen, waardoor de basis wordt gelegd voor een duurzame ontwikkeling van het Vlaamse platteland.

Sven Gatz (cultuur, jeugd en media)

1. Als minister bevoegd voor cultuur, jeugd, media en Brussel draag ik samen met mijn diensten in hoofdzaak bij tot de realisatie van de SDG's via het lopend beleid m.b.t. het Transitienetwerk Pulse. Voor het netwerk werd een financiering van 75.000 euro vrijgemaakt.

2. Daarnaast worden binnen het beleidsdomein Cultuur, Jeugd en Media tal van organisaties gesubsidieerd (zowel projectmatig als voor hun werking) die bijdragen tot het realiseren van één of meerdere SDG's.

Denk maar aan de organisatie EVA (Ethisch Vegetarisch Alternatief vzw) die via het decreet Sociaal-Cultureel Volwassenwerk als beweging een werkingssubsidie ontvangt. EVA zet zich op verschillende manieren in voor de maximale productie en consumptie van plantaardige voeding, ter vervanging van dierlijke, en draagt zo bij tot een mens-, dier- en milieuvriendelijke samenleving (SDG 12). EVA nam het initiatief van de campagne "Donderdag Veggiedag".